

► **Bredase milieuadvocaat verwijt verpakkingindustrie 'treuzeltactieken'**

Strijder tegen zwerfafval en kletsverhalen

'Afvaladvocaat' Rogier Hörchner ergert zich groen en geel aan de Nederlandse verpakkingindustrie. En aan goedbedoelde schoonmaakacties heeft hij ook al een broertje dood. „Eigenlijk beloon je hufterig gedrag.”

Nico Schapendonk
Breda

Meer dan zeventig gemeenten in Nederland, waaronder Alphen-Chaam, Bergen op Zoom, Moerdijk en Oosterhout en sinds kort ook Gilze en Rijen, doen mee aan het landelijke project Schoon Belonen.

De bedoeling is dat scholen, sportclubs en andere maatschappelijke organisaties worden beloond voor het opruimen van zwerfafval bij hen in de buurt.

Wat kan daar nou mis mee zijn? Van alles, zegt de Bredase 'afvaladvocaat' Rogier Hörchner. „De verpakkingindustrie is altijd op zoek naar leuke projecten, zoals *Plastic Heroes* en nu weer Schoon Belonen. En inderdaad, wat is er mis met leerlingen die in een omtrek van 500 meter van hun school de boel schoon houden? Op zich helemaal niks. Prima dat ze dat doen. Maar kom als bestuurder niet bij me aan met het kletsverhaal dat je zo de hele gemeente aanpakt. Dat is onzin, *window dressing*. Want wat gebeurt er? Zo'n aardige meneer die zijn

Die veelgeprezen Nederlandse poldermentaliteit speelt een kwalijke rol

straat schoonhoudt wordt vier keer genoemd in rapporten over het bestrijden van zwerfafval. Geef die man een kerstpakket. Of voor mijn part een lintje... Maar hoe je het ook wendt of keert, het is géén structurele oplossing. Nog los van het gevoel dat me bekruipt, dat zo'n keurige man de troep van hufters aan het opruimen is. Eigenlijk beloon je met dat soort projecten ook nog eens hufterig gedrag.”

Dus wat moeten we doen? Hörchner: „Laten we maar eens beginnen met het invoeren van statiegeld op flessen en blikjes. Dat wil zeggen: op alle flesjes en blikjes. Dan hebben we 40 procent minder zwerfafval en door de positieve uitstraling ervan misschien nog wel minder. Wat overblijft pakken we daarna wel aan. Door boetes uit te delen. Op de lange duur helpt dat ook nog eens

mee in de strijd tegen de hufterigheid. Gooi je bij McDonald's iets uit het raam? Hup: op de bon! Het hoeft geen Singapore te worden, met monsterstraffen. Maar wat we nu hebben is geen systeem. Het gaat alleen maar van kwaad tot erger.”

Schoon Belonen is volgens de Bredase 'afvaladvocaat' maar één van de manieren waarop de verpakkingindustrie stelselmatig probeert te voorkomen dat het statiegeldsysteem wordt uitgebreid tot blikjes en kleine flesjes. Nu is het alleen nog van toepassing op grote PET-flessen en bierflesjes.

Hörchner kan geen genoeg krijgen van het begrip 'treuzeltactiek'. Hij legt uit hoe dat werkt. „De verpakkingindustrie voldoet niet aan de verplichting om het aandeel flesjes en blikjes in zwerfafval met minstens tachtig procent te verminderen. Wat heeft dat voor gevolg? Er komt een waarschuwing van de overheid, inclusief de mededeling dat het beter moet. Nou, als ik door rood rij, dan krijg ik meteen een bon.”

Hörchner vindt de glasindustrie een voorbeeld van hoe het niet moet. „Al jaren wordt niet voldaan aan de recycling-eisen. Te veel glas komt niet terecht in de glasbak. Wat gebeurt er? De industrie krijgt in 2013 een waarschuwing. Maar er gebeurt niets. De Inspectie Leefomgeving en Transport geeft daarom in 2016 een 'manende waarschuwing'. Wat is dat nou weer? Niet één jurist heeft ooit van een 'manende waarschuwing' gehoord. Maar goed, de glasindustrie krijgt te horen dat in 2018 de wet écht moet worden nageleefd. Dat betekent dat er in 2019 een rapport ligt, waar misschien in 2020 over wordt gepraat. In het beste geval zegt de overheid dan: 'Zo kan het niet langer.'

Rogier Hörchner: „Laten we maar eens beginnen met het invoeren van statiegeld op alle flesjes en blikjes.” FOTO RAMON MANGOLD/PIX4PROFS

Misschien komt er dan een dwangsom, of zoiets. Maar dan ben je met allerlei beroepsprocedures zo wéér een paar jaar verder. En in al die jaren verandert er dus niets en gaat het bedrijfsleven zijn gang. Dat noem ik een treuzeltactiek”, zegt de afvaladvocaat.

„Ze schuiven hun verantwoordelijkheid alsmaar voor zich uit. De veelgeprezen Nederlandse poldermentaliteit speelt hierin een kwalijke rol. Net als onze handelsmentaliteit. De overheid mag in dit land geen hindermacht zijn.”

Een nobel doel of eigenbelang?

Het verwijderen van zwerfafval kost Nederlandse gemeenten elk jaar tussen de 170 en 200 miljoen euro. In april van dit jaar is het project Schoon Belonen van start gegaan. Dat wordt betaald uit een fonds ter waarde van 20 miljoen euro, dat wordt beheerd door de stichting Nederland Schoon. Het fonds is gevuld door de verpakkingindustrie. De doelstelling van Schoon Belonen, waarin Natuur & Milieu, de verpakkingindustrie en het Afvalfonds Verpakkingen en de

Mr. Rogier Hörchner heeft altijd wat te doen

■ Mr. Rogier Hörchner, milieuadvocaat te Breda. Getrouwd, drie kinderen, afgestudeerd in rechten aan de Universiteit van Leiden in 1997. Sinds 1999 advocaat van bedrijven, milieu-organisaties en particulieren met vanaf 2013 een eigen kantoor in Breda.

Sinds 2012 zit Hörchner 'bovenop het statiegeld dossier'. Door de Tweede Kamer te wijzen op een 'aaneenschakeling van niet nagekomen verplichtingen', wordt het plan van het bedrijfsleven om statiegeld af te schaffen weer teruggedraaid.

Voor zo lang het duurt.

Ook nam Hörchners kantoor het in 2015 op voor Greenpeace, toen deze organisatie voor de rechter werd gesleept door kottersvissers. Dat was nadat Greenpeace zwerfkeien in de Noordzee had afgezonken, om te voorkomen dat vissers hun sleepnetten nog langer zouden uitgooien in een beschermd gebied.

Om de bereikbaarheid van de haven van Antwerpen te garanderen moest in 2009 de Westerschelde worden verdiept. Aan het besluit waarop dit besluit was gebaseerd kleefden zo veel bezwaren, dat Hörchner namens de Zeeuwse Milieufederatie en Zeeuws Landschap aan de bel trok. Het uitbaggeren van de Schelde werd stilgelegd en ging pas verder nadat het besluit was aangepast.

Hörchner is ook enkele jaren lid geweest van de Dorpsraad Princenhage.

‘Een stip aan de horizon?’ Dat gaat ‘m echt niet worden’

Minister van Economische Zaken Henk Kamp (VVD) en staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu Sharon Dijksma (PvdA) hebben deze zomer een ambitieus plan gelanceerd: *Nederland Circulair in 2050*.

Het uitgangspunt is dat er over een kwart eeuw niets meer wordt weggegooid en dat alle grondstoffen worden hergebruikt.

De Bredase advocaat Rogier Hörchner is niet onder de indruk van het meer dan zeventig pagina's tellende toekomstperspectief. Integendeel. „Er gaat een totaal gebrek aan urgentie van uit. Dat project wordt weggezet als ‘een stip aan de horizon’. Ik krijg echt jeuk van dat soort nietszeggende begrippen. Wat moeten we met een stip aan de horizon, als de beren nu al voor ons op de weg staan? De aarde warmt op, er is geen natuurlijstje of Nederland bungelt ergens onderaan... Maar in 2050 zijn we circulair. Tjonge jonge, wat zijn wij goed bezig! Dat neem ik dus totaal niet serieus. Al die ambitie. Sorry hoor, maar laat ik

het maar op z'n Brabants zeggen: dat gaat 'm dus echt niet worden. We moeten nu naar een cultuuromslag toe.”

Ergens halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw heeft Nederland volgens Hörchner de kans laten liggen om met grote stappen over te schakelen naar een economie waarbij alles wordt hergebruikt.

„In 1995 kwam het verbod op het storten van afval. Dat kon toen ook niet anders, want de vuilnisbelten werden te hoog. Er is toen besloten om het afval voortaan te verbranden. Dus werd Nederland rijkelijk voorzien van afvalverbrandingsovens. Die

Elke ochtend moet ik mezelf eraan herinneren: niet hopeloos worden

draaien intussen prima en ze zijn zuinig bovendien. Nu is verbranden de standaard voor afvalverwerking in Nederland. We verbranden zelfs afval uit andere landen. Maar al doende hebben we de boot naar circulair gemist.”

Het hele idee voor een circulaire economie is eigenlijk helemaal niet zo nieuw. De eerste ideeën voor recycling doken al inde jaren zestig op.

Rond de eeuwwisseling werd *cradle-to-cradle* geboren: als een product op is wordt het teruggebracht naar de fabrikant. Die maakt er weer iets nieuws van. Klinkt goed, maar er zitten nogal wat haken en ogen aan dat systeem. „Zelf zit ik op een Ahrend 2020-stoel. Mooi ding, zit lekker. Maar hij is wel 200 euro duurder dan een vergelijkbare stoel die niet *cradle-to-cradle* is. Dat zet dus geen zoden aan de dijk. Trouwens, over vijf jaar bestaat Ahrend misschien niet meer. Waar laat ik mijn stoel dan? Het zijn mooie initiatieven, maar ze hebben helemaal geen effect op de grote aantallen.”

De Bredase ‘afvaladvocaat’ moet regelmatig moeite doen om niet al te cynisch te worden. „Elke ochtend moet ik mezelf eraan herinneren: niet hopeloos worden. Het is ook niet alleen maar kommer en kwel. In de Westerschelde zwemmen weer tientallen soorten vis, waar die rivier ooit zo goed als dood was. Maar er valt nog zo veel te winnen en dat begint en eindigt bij de industrie. Niet met halfzachte voornemens, neergelegd in *GreenDeals* of fraaie convenanten. Maar met heldere regels, waarvan de naleving wordt gehandhaafd. Met een overheid van pappen en nathouden, die we nu te vaak tegenkomen, weten de Coca Cola's en Albert Heijns van deze wereld wel raad. Ze weten dondersgoed dat alles draait om labeltjes, halve recycle-waardheden en – in geval van nood – vertraging van dreigende aanscherping van regels”, zegt Hörchner.

„Zolang de klant maar denkt dat een bedrijf goed bezig is... Zolang de politiek maar denkt dat we op de goede weg zijn... Dat is voor het bedrijfsleven al genoeg.”

200

■ Het verwijderen van zwerfafval kost Nederlandse gemeenten elk jaar tussen de 170 en 200 miljoen euro.

Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG samenwerken, is het bestrijden van zwerfafval en het vergroten van burgerparticipatie. Het is ook een onderzoek dat in 2018 moet leiden tot de invoering van een ‘een landelijk dekkend beloningssysteem voor de inzameling van zwerfafval’.

„Maar eigenlijk is het project bedoeld om de invoering van statiegeld op blikjes en flesjes te voorkomen”, zegt milieuadvocaat Rogier Hörchner. „Zelfs de industrie zal dat niet ontkennen.”

Ook in West-Brabant is een aantal gemeenten betrokken bij Schoon Belonen.

Waarom eigenlijk? Nou ja, het zwerfafval moet toch worden opgeruimd. Dus waarom zouden we er niet beter van worden, is de rode draad. In plaats van de gemeente houden verenigingen, organisaties en scholen hun omgeving schoon. „Het mes snijdt aan twee kanten: opruimen is onvermijdelijk en voor clubs is het een manier om de kas aan te vullen. Als mensen zich al doende bewust

worden van de grote hoeveelheid troep die wordt weggegooid, dan is dat een hele mooie bijvangst”, zegt woordvoerder Jeroen Leemans namens de gemeenten Gilze en Rijen, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau.

Bergen op Zoom heeft zichzelf aangemeld om mee te doen aan Schoon Belonen. Het besluit is een beetje uit armoede geboren. „Het klopt dat we aan de achterkant van ‘het verhaal’ zitten”, zegt woordvoerder Erwin Stander. „Misschien is het beter wanneer er statiegeld zit op blikjes

en flesjes. Maar zolang dat niet is geregeld, zoek je toch iets om zwerfafval tegen te gaan.”

Breda doet niet mee. Dat is omdat de gemeente het al druk genoeg heeft met de invoering van een nieuwe vorm van afvalinzameling. „Daar gaat al veel energie en capaciteit in zitten”, zegt woordvoester Manoeek Maas. De suggestie dat Nederland Schoon een ‘lobbyclub’ is voor de verpakkingindustrie, wordt in alle toonaarden ontken. Op de website van de stichting wordt met nadruk vermeld:

„Nederland Schoon is een onafhankelijke stichting die zelf richting geeft aan het zwerfafvalbeleid. We geven positieve prikkels om samen Nederland schoon te houden.”

Esther Verhoeff van de VNG, die ook het woord voert namens Schoon Belonen, zegt dat ‘een onafhankelijke partij’ het project en de onderzoeksresultaten in de gaten houdt. Die partij is Rijkswaterstaat. Het is volgens Verhoeff nog te vroeg om op eventuele onderzoeksresultaten vooruit te lopen.